

KAZALO

1. UVOD	7
2. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN METODOLOGIJA	8
3. UDOMAČITEV PSOV IN RAZVOJ KINOLOŠKE DEJAVNOSTI NA SLOVENSKEM TER RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV	11
3.1. KAKO JE PES PRIŠEL V DOMOVE LJUDI?	11
3.2. RAZVOJ KINOLOGIJE NA SLOVENSKEM	13
3.2.1. Kinološka literatura	15
3.2.2. Razvoj tečajev šolanja psov in izobraževanja strokovnih kadrov	16
3.3. RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV	17
4. UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE LASTNIKOV PSOV	19
4.1. KATERA ZNANJA POTREBUJE LASTNIK PSA?	20
4.2. VIRE KINOLOŠKEGA ZNANJA NAJDEMO NA MNOGO MESTIH	22
4.2.1. Literatura	22
4.2.2. Vzreditelji	23
4.2.3. Internet	24
4.2.4. Pobuda Mestne občine Ljubljana	24
4.2.5. Projekti, namenjeni in prilagojeni otrokom v vrtcih in osnovnih šolah	25
4.2.5.1. Projekt »Učna ura brez strahu pred psom«	25
4.2.5.2. Projekt »Modri pes«	26
4.2.6. Kinološka društva ter pasemski klubi in društva	26
4.3. OBLIKE IN METODE UČENJA IN IZOBRAŽEVANJA LASTNIKOV PSOV	27
4.3.1. Neformalno izobraževanje	27
4.3.2. Organizirano samostojno učenje (samoizobraževanje)	29
4.3.2.1. Učni projekti	30
4.3.2.2. Učna pogodba ali dogovor o samoizobraževanju	31
4.3.3. Priložnostno učenje	32
5. TEČAJI ŠOLANJA PSOV	33
5.1. DOKUMENTACIJA	33
5.2. METODE DELA	34
5.3. INŠTRUKTORSKI KADER	36
5.3.1. Lastnosti inštruktorjev	36
5.3.2. Odnos inštruktor – udeleženec tečaja	37

6. ŠTUDIJA PRIMERA: TEČAJI V KINOLOŠKEM DRUŠTVU LJUBLJANA.....	38
6.1. OPIS PRIMERA – KINOLOŠKO DRUŠTVO LJUBLJANA.....	38
6.1.1. Zgodovina in razvoj društva.....	38
6.1.2. Namen in dejavnosti društva.....	39
6.1.3. Tečaji v Kinološkem društvu Ljubljana – pomlad 2007.....	40
6.2. PRIKAZ PODATKOV IN INTERPRETACIJA.....	43
6.2.1. Kdo so udeleženci tečajev?.....	43
6.2.1.1. <i>Spol</i>	43
6.2.1.2. <i>Starost</i>	44
6.2.1.3. <i>Kraj bivanja</i>	45
6.2.1.4. <i>Izobrazba</i>	45
6.2.2. Motivi za udeležbo.....	46
6.2.3. Vsebine in cilji posameznih programov.....	48
6.2.3.1. <i>Vzgoja mladega psa</i>	48
6.2.3.2. <i>Mala šola</i>	49
6.2.3.3. <i>Osnovna šola</i>	49
6.2.3.4. <i>Tečaj za problematične pse</i>	50
6.2.4. Načrtovanje.....	50
6.2.5. Pridobivanje udeležencev – marketing.....	51
6.2.6. Potek dela v tečajih (metode in načini poučevanja).....	53
6.2.7. Evalvacija.....	55
6.2.8. Kdo so inštruktorji?.....	56
6.2.9. Dokumentacija.....	57
6.2.10. Financiranje.....	57
7. SKLEPI IN UGOTOVITVE.....	59
ZAKLJUČEK.....	63
Literatura in viri:.....	64

KAZALO GRAFOV

Graf št. 1: Starostne skupine udeležence tečajev KD Ljubljana (pomlad 2007).....	44
Graf št. 2: Izobrazbena struktura udeležencev tečajev KD Ljubljana (pomlad 2007).....	46
Graf št. 3: Motivi za udeležbo v tečajih KD Ljubljana (pomlad 2007).....	47
Graf št. 4: Katere informacije so bile ključne, da ste se odločili za šolanje v našem društvu?.....	52

KAZALO PRILOG:

PRILOGA A: ANKETA OB VPISU.....	67
PRILOGA B: ANKETA OB ZAKLJUČKU.....	70

1. UVOD

Ko je človek s selitvijo v mestna jedra vanja pripeljal tudi domače živali, bi ob tem moral prevzeti odgovornost na več ravneh. S tem ko je žival izvzel iz naravnega okolja in jo preselil v svoj dom – v hišo ali stanovanje –, je sprejel obvezo, da bo zanjo primerno skrbel. Za lastnika psa to pomeni, da bo skrbel za psu primerno prehrano, gibanje in življenje brez trpljenja. Poleg obveze, ki jo je sprejel do psa, pa mora lastnik psa sprejeti tudi obvezo do soljudi. Njim mora zagotoviti varno in sproščeno gibanje v urbanem okolju, v katero je pripeljal svojega štirinožca. Ne glede na to, kdo je bil prvi, mi ali žival, dejstvo je, da je urbano okolje danes okolje človeka, zato mora vsak lastnik poskrbeti, da bo njegov pes temu okolju prilagojen in ne bo ogrožal drugih ljudi in živali. Vsi lastniki psov se moramo zavedati, da niso vsi ljudje po svoji naravi ljubitelji psov. Le sami pa lahko s primerno vzgojenim psom ustvarimo okolje, ki bo našo željo po družbi pasje duše sprejemalo na vsakem koraku.

Lastništvo psa bi zato moralo človeku, ki se je odločil vstopiti v to socialno vlogo, pomeniti več kot odločitev, da bo psa hranil in sprehajal oziroma mu zagotavljal opravljanje fizioloških potreb. Življenje s psom zahteva od človeka prevzemanje odgovornosti; zahteva določeno mero bontona, znanja in poznavanja kinologije. Le tako bomo zadostili zahtevam družbe, v kateri živimo.

Struktura besedila je zasnovana tako, da bralec potuje po poti odkrivanja razvoja psa kot človekovega družabnika in razvoja kinologije na Slovenskem ter razvoja metod šolanja psov. Nato so opredeljene vsebine znanj, ki jih potrebuje lastnik psa, in viri, kjer so mu ta znanja ponujena ali dostopna. Sledijo opredelitve oblik in metod učenja in izobraževanja, v katere lahko uvrstimo izobraževalno dejavnost lastnikov psov s posebno pozornostjo na tečajih šolanja psov. Najprej so predstavljeni pogledi nekaterih kinoloških avtorjev, sledi pa analiza tečajev, ki smo jih v letošnjem spomladanskem roku (marec, april, maj, junij 2007) izvedli v Kinološkem društvu Ljubljana. Analiza vključuje vsa ključna vprašanja, pomembna za organizacijo in vodenje tečajev šolanja psov.

2. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN METODOLOGIJA

Vidic (2007) govori o vrsti psov, imenovani *Canis familiaris urbanis*, v katero sodijo tako predstavniki pasemskih psov kot mešanci in ki je nedvomno najbolj razširjena vrsta psov. Ta vrsta psov predstavlja tiste pse, ki človeka spremljajo na njegovih vsakdanjih poteh in si z njim delijo življenjski prostor. Kot taki nujno potrebujejo vzgojo in šolanje, kar jim bo omogočilo prilagoditev takšnemu okolju. Če želimo torej psu družabniku ponuditi potrebno vzgojo, socializacijo in šolanje, si moramo najprej sami pridobiti znanje in sposobnosti, potrebne za ustvarjanje psu prijaznega okolja.

Namen diplomske naloge je predstaviti pomen in možnosti učenja in izobraževanja lastnikov psov. Odgovarjam na vprašanja, kaj, kje in kako se lahko učijo in izobražujejo lastniki psov, ter opredeljujem vrste, oblike in metode njihovega učenja in izobraževanja.

Odgovore na zastavljena vprašanja sem iskala s pomočjo pisanih virov, pogovorov s kinologi in v veliki meri z lastnim poznavanjem problematike. Literatura, namenjena pridobivanju novih znanj lastnikov psov, je široko dostopna in obsežna (priročniki, enciklopedije, prispevki v revijah, na televiziji in radiu). Pomanjkljiva pa je obravnava njihove izobraževalne dejavnosti, zato je delo v veliki meri rezultat dolgoročnega premišljevanja in poglobljanja v obravnavano tematiko.

V drugem, empiričnem delu naloge se posvečam podrobnejši obravnavi poteka dela v tečajih pasjih šol. Analiza ponuja podroben vpogled v delo tečajev pasjega šolanja kot enega temeljnih nosilcev kinološkega izobraževanja. V ta namen sem s pomočjo različnih raziskovalnih instrumentov iskala odgovore na naslednja vprašanja:

- Kdo so udeleženci tečajev pasjih šol?
- Kakšni so motivi za udeležbo v pasji šoli?
- Kakšne so vsebine in cilji programov pasjih šol?
- Kako poteka načrtovanje?
- Kakšen je marketing?
- Kakšen je potek dela v tečajih (kakšne so metode in načini poučevanja)?
- Kako poteka evalvacija?

- Kdo so inštruktorji?
- Kakšno dokumentacijo vodijo?
- Kako je s financiranjem?

Pri raziskovanju sem uporabila kvalitativno metodo raziskovanja – študijo primera, ki omogoča poglobljeno analizo raziskovalnega vprašanja s pomočjo različnih raziskovalnih tehnik. Med slednjimi sem uporabila analizo dokumentacije, opazovanje z udeležbo in intervjuje inštruktorjev tečajev.

Analiza dokumentacije

Med uporabljeno dokumentacijo sodijo:

- Anketni vprašalniki, ki jih izpolnijo vsi udeleženci tečajev, ki jih prireja Kinološko društvo Ljubljana, pred začetkom tečaja. Anketne vprašalnike, ki jih analiziram, so izpolnili udeleženci programov vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaja za problematične pse v spomladanskem roku tečajev leta 2007. Primer anketnega vprašalnika dodajam kot prilogo A.
- Anketni vprašalniki, ki so jih kot evalvacijo tečajev rešili udeleženci programov vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaja za problematične pse v Kinološkem društvu Ljubljana v spomladanskem roku tečajev leta 2007. Primer anketnega vprašalnika dodajam kot prilogo B.
- Programi tečajev vzgoje mladega psa in male šole, ki jih je načrtovala in oblikovala Komisija za šolanje pri Kinološkem društvu Ljubljana za čim bolj enotno izvedbo tečajev.
- Zapisniki sestankov Komisije za šolanje Kinološkega društva Ljubljana, kjer so zaznamovane vse dejavnosti s področja šolanja in organizacije ter vodenja tečajev šolanja.

Opazovanje z udeležbo

Odgovore na mnoga vprašanja sem pridobila z aktivnim sodelovanjem v Kinološkem društvu Ljubljana, kjer sem sprva sodelovala kot pomočnica inštruktorja, v obravnavnem obdobju pa prevzela tudi vodenje tečaja.

Intervju

Na nekatera vprašanja je bilo potrebno najdi odgovore tudi s pomočjo intervjujev drugih inštruktorjev. Intervjuji so potekali v obliki odprtih vprašanj, opravljene pa so bili ali osebno ali po telefonu. Ti »pogovori« so mi pomagali pri iskanju podrobnejših odgovorov.

Analiza vseh podatkov se nanaša na časovno obdobje spomladanskih tečajev šolanja psov, ki so potekali v Kinološkem društvu Ljubljana marca, aprila, maja in junija leta 2007. V obravnavo sem vključila tečaje, ki so namenjeni vsem lastnikom psov spremljevalcev, tudi tistim, ki ne nameravajo še naprej šolati svoje pse in se podrobneje ukvarjati s kinološko dejavnostjo. Obravnavani so tako tečaji vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaja za problematične pse.

3. UDOMAČITEV PSOV IN RAZVOJ KINOLOŠKE DEJAVNOSTI NA SLOVENSKEM TER RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV

3.1. KAKO JE PES PRIŠEL V DOMOVE LJUDI?

Poglejmo si najprej tri osnovne teorije o izvoru domačega psa, ki jih v svojem delu »Zakaj pes maha z repom« navaja Morris (1990, str. 19).

- Prva je *teorija o manjkajočem členu*, ki govori o davni vrsti psov, iz katere naj bi se razvil domači pes. Ta teorija danes nima več veliko privržencev.
- Konrad Lorenz se je zavzemal za *teorijo dvojnega izvora*, po kateri naj bi današnje pasme izvirale iz dveh sorodnih divjih vrst: volka in šakala. Vendar se je teorija izkazala za neutemeljeno, saj se šakali bistveno razlikujejo tako od psov kot od volkov, hkrati pa so volkovi v večini pogledov podobni psom.
- Danes najbolj razširjena teorija je, da so se vsi domači psi v 8 do 12 tisoč letih razvili iz volka, kar so potrdile tudi raziskave anatomskih značilnosti in vedenja.

Zidar (1992a) predvideva, da je prazgodovinski človek našel zapuščenega volčjega mladiča in ga je vzredil. Sprva le v želji po družbi in zabavi, kmalu pa je v njem odkril odličnega čuvaja in branilca ter pomočnika pri lovu. Tako je človek začel za vzrejo uporabljati domače pse namesto divjih in z usmerjeno vzrejo so nastale najrazličnejše vrste psov, vsaka s svojo nalogo.

Še v 17. stoletju je imelo veliko psov praktično funkcijo; delovne pse so uporabljali za vleko sani, vozičkov in pluga. Med lastnikom in psom je bilo pogosto opaziti veliko navezanost, zlasti pri psih pastirjev. Veliko pozornosti so bili deležni lovski psi, prav tako pa tudi t. i. ženski psi (lap dogs). (*Thomas V: Murn, 2004, str. 7*) Poleg teh nalog pes še danes opravlja nekatere manj vsakdanje naloge, kot so pobiranje ptičjih jajc iz gnezd, odkrivanje gomoljev ali skritih mamil, vodenje slepih, iskanje ponesrečenih v snežnih plazovih ali ruševinah, sledenje pobeglim hudodelcem in mnoge druge naloge, ki jih pes opravlja za človeka.

»V 18. stoletju pa je bil pes splošno spoznan za najbolj inteligentnega štirinožca in oboževan zaradi zvestobe in ponižne družbe človeku.« (*Murn, 2005, str. 7*)

Številčnost psov narašča povsod v razvitem svetu. V začetku 90. let je imelo v Evropi psa 23 odstotkov gospodinjstev, v Sloveniji pa je leta 2003 pes živel v kar 37,8 odstotka gospodinjstev in po podatkih VURS je bilo registriranih¹ kar 156.312 psov (*Murn, 2005, str. 10*).

Zakaj ravno psi? Zakaj so si ravno psi izborili prostor v človekovem bivalnem prostoru, kjer mu ta dovoli neomejeno gibanje?

Serpell (V: Murn, 2005, str. 38) trdi, da imajo ravno psi (in mačke) tiste lastnosti, ki jih delajo primerne in zaželene za družbo. Ni jih potrebno zapirati in privezovati, da ostanejo z lastnikom, z njim ustvarijo posebno navezanost in so relativno higienski. Njune (človekove in pasje) medsebojne interakcije se pokrivajo, saj so psi tako kot človek bolj aktivni podnevi, hkrati pa kot pomemben faktor navaja tudi njihovo velikost; so dovolj veliki in hkrati dovolj majhni.

Morris (1990) govori o davnem sporazumu, dogovoru, ki je bil pred več kot 10.000 leti sklenjen med človekom in psom. Po tem dogovoru naj bi človek v povračilo za naloge, ki jih je pes opravljal zanj, psu zagotavljal vodo, hrano, varno zavetje, tovarištvo in vso drugo skrb. V preteklosti so torej psi opravljali različne koristne naloge, kot so čuvanje hiše in živine, pomoč pri lovu, vleka sani, vozičkov ali celo pluga. Zlasti po drugi svetovni vojni pa se je v Evropi ta pogled začel spreminjati. Endenburg (V: Murn, 2005, str. 12) za to navaja naslednje razloge:

- Povečana blaginja po vojni omogoča, da si ljudje lahko privoščijo domačo žival, ki je nekoč veljala za razkošje.
- Povečana mobilnost povzroča izgubljanje vezi s širšo sorodstveno mrežo, ki je v preteklosti nosila glavno interakcij med ljudmi.
- Vse pogostejši stres vsakdana je mogoče zmanjševati tudi z domačimi živalmi.
- Izgubo stika z naravo nadomeščamo s stikom z živaljo, ki predstavlja kvazistik z naravo in hkrati z zdravjem.

Psi torej tako kot druge hišne živali izgubljajo svojo primarno uporabno funkcijo, »njihov pomen za človeka v modernem času pa pridobiva na zadovoljevanju čustvenih potreb človeka«. (*Murn, 2005, str. 13*)

---

¹ Register se je začel voditi leta 2003. Pes pri obveznem cepljenju proti steklini, ki se opravi pri dopolnjenih 4 mesecih starosti, dobi mikročip z identifikacijsko številko.

Delovne pse tako čedalje bolj nadomeščajo psi kot domači ljubljenci in so kot taki številčno že močno preseгли delovne pse. Ta preobrat je močno povezan s preseljevanjem ljudi s podeželja v mesta, kjer se psi vse težje izkazujejo kot delovne živali, v meščanih pa vseeno vzbujajo nostalgичne spomine na mirno podeželje. Tako pes ob spremljanju na sprehodih v mestnih parkih v človeku na svoj način zadovoljuje potrebo po pristnem stiku z naravnim okoljem (*Morris, 1990, str. 7–23*).

To potrjujejo tudi analize anket, ki smo jih inštruktorji izvedli med tečajniki, vključenimi v pomladanski rok tečajev v Kinološkem društvu Ljubljana, in analize anket, ki so jih leta 1998 izvedli učenci IV. OŠ Celje v okviru raziskovalne naloge z naslovom »Pes – prijatelj, družabnik, čuvaj ... ali zgolj modna muha?«. V obeh primerih lastniki psov kot razlog za nakup psa v največji meri navajajo ljubezen do živali in željo po družabniku. Prav tako pa mnogi svojo odločitev utemeljujejo s potrebo po aktivnem preživljanju prostega časa in pogostejši rekreaciji. Splošno znano je namreč dejstvo, da moraš kot odgovoren in skrben lastnik svojemu psu zagotavljati potrebno gibanje, ob čemer si »prisiljen« v dnevno telesno aktivnost.

Vloga psa se je torej skozi zgodovino precej spremenila. Ta sprememba pa zahteva tudi višjo stopnjo znanja in vedenja na področju kinologije, ki bo lastnikom štirinožnih družabnikov omogočalo zadovoljno sobivanje. Potrebujejo toliko znanja in takšno znanje, da bodo lahko vzgojili pse, ki bodo primerni za življenje v urbani družbi in ki ne bodo ogrožali lastnikov ter drugih ljudi in živali.

3.2. RAZVOJ KINOLOGIJE NA SLOVENSKEM

Kinologija ima v Sloveniji bogato tradicijo. Zаметke njene dejavnosti najdemo že leta 1907, ko je bilo ustanovljeno Slovensko lovsko društvo, ki je imelo tudi kinološko sekcijo. Aktivni so bili predvsem lovci, ki so imeli ptičarje in so jih šolali v okviru društva. Želja kinologov po tem, da bi se kinološko organizirali, je po prvi svetovni vojni pripeljala do ustanovitve Kluba ljubiteljev ptičarjev, prve kinološke organizacije pri nas. Že leto kasneje je bil v Ljubljani ustanovljen Klub ljubiteljev športnih psov in leta 1924 še Klub ljubiteljev brakov. Leta 1925 pa so vsi trije klubi skupaj ustanovili Jugoslovanski kinološko zvezo.

Klub ljubiteljev športnih psov se je leta 1938 preimenoval v Jugoslovanski klub športnih psov in postal vodila kinološka organizacija za področje nelovskih psov. (*Zidar, 1991, str. 9*)

Klub ljubiteljev ptičarjev, ki se je ob svoji 10. obletnici preimenoval v Društvo ljubiteljev ptičarjev, je bil na svojem področju zelo dejaven. Organiziral je tekme, izdajal kinološke publikacije ter med drugim za svoje člane priredil prvi teoretični in praktični tečaj o vzgoji in šolanju ptičarjev. (*Zidar, 2006*)

Leta 1946 je bila ustanovljena in priznana Kinološka zveza Slovenije (KZS). Zanimanje za vzrejo in šolanje športnih psov se je v povojnem času močno razširilo po vsej Sloveniji, zato so se mnogi kinološki klubi leta 1958 združili v Zvezo klubov za vzrejo športnih in službenih pasem Slovenije. Zveza je bila najaktivnejša kinološka organizacija v državi in je marsičem orala ledino. Uspešno je delovala do razpustitve leta 1979, ki jo je narekovala nova organiziranost KZS; kinologi so začeli po Sloveniji ustanavljati društva. (*Zidar, 1991, str. 10–13*)

»Kinološka zveza Slovenije je zveza kinoloških društev in drugih društev ter njihovih zvez, ki se v Republiki Sloveniji združujejo zaradi uresničevanja skupnih interesov in delovanja na področju kinologije.« (*Status KZS, 2007, 1. člen*)

10. in 11. člen statuta opredeljujeta namen Kinološke zveze Slovenije kot širjenje kinološke kulture ter koordinacije in usmerjanje kinološke dejavnosti, kamor sodi tudi skrb za izobraževanje strokovnega kadra članic. To nalogo opravlja Komisija za izobraževanje in izpite, ki je odgovorna za pripravo in izvajanje enotnih programov izobraževanja vsega strokovnega kadra, pripravo izobraževalnih seminarjev za strokovni kader ter preverjanje znanja kandidatov za podelitev določenega kinološkega naziva. (*prav tam, 46. člen*)

Danes je v Kinološko zvezo Slovenije včlanjenih 31 kinoloških društev, 9 lovskih kinoloških društev in 13 klubov (<http://www.kinoloska-zveza.si/drustva>), skupaj torej kar 53 organizacij, ki skrbijo za vzrejo in šolanje psov ter za vzgojo in izobraževanje njihovih lastnikov.

3.2.1. Kinološka literatura

Že leta 1923 je Klub ljubiteljev športnih psov začel izdajati glasilo »Športni pes«, ki je poleg drugih strokovnih člankov vsebovalo tudi napotke za vzgojo in nego psa. Glasilo je po treh letih nehalo izhajati. Ponovno je Klub izdajal svoje glasilo med letoma 1936 in 1939, tokrat z naslovom »Naši psi«. Po petdesetih letih od izida prvega glasila je leta 1973 Zveza klubov začela izdajati glasilo Kinolog z namenom obveščanja in izobraževanja svojih članov. Leta 1975 je Kinolog postal glasilo Kinološke zveze Slovenije. (Zidar, 1991, str. 14, 15)

»Prvo kinološko knjigo v slovenščini je napisal dr. Jenko Lokar leta 1930 z naslovom »Ptičarji, njihova vzreja in vzgoja«, njegova druga knjiga »Naši psi« pa je izšla leta 1948.« (prav tam, str. 14) Leta 1930 je izšla knjižica »Brak jazbečar«, devet let pozneje pa brošura »Braki Jugoslavije«. (Zidar, 2006)

Leta 1945 so slovenski kinologi izdali prvi priročnik, ki je vseboval »mednarodne predpise o preizkušnjah službenih psov«. (Zidar, 1991, str. 14)

»Leta 1964 je izšla skripta za kinološke sodnike in pripravnike, katere poglavitni del so bile risbe anatomije in prvič objavljeno poglavje o metodiki vodenja tečajev.« (Zidar, 2006)

Leta 1971 je Zveza klubov izdala prvo izdajo Zidarjeve knjige »O psih«. Sledilo ji je še šest izdaj, ki so izšle v letih 1973, 1976, 1980, 1983, 1987 in 1991. (Zidar, 1991, str. 15) »O psih« je bila prva knjiga pri nas, ki je obravnavala teoretične temelje vzgoje in šolanja. Še globlje se tej tematiki posveča Vregova knjiga »Vedenje psa« iz leta 1993. (Zidar, 2006)

Leta 1977 je strokovni svet Kinološke zveze Slovenije izdal priročnik za vodje tečajev.

Leta 1981 je M. Zidar sestavil prve napotke za šolanje reševalnih psov, tri leta pozneje pa je V. Gerbec zbral, uredil in obdelal ABC za vodnike reševalnih psov. (Zidar, 1991, str. 16)

»Priročnik za rejo in vzgojo psa« je leta 1985 izdalo Kinološko društvo Tabor, prva knjiga o slovenski avtohtoni pasmi – kraševcu – pa je izšla leta 1990. (Zidar, 1991, str. 15)

Leta 1991 je izšla knjižica »Agility«, ki bralca podrobno seznanja s programov tekmovanja na področju agilityja, za področje junior handlinga pa je Ž. Fon napisala knjižico Pravilnik za tekmovanje – igranje se razstavo. (Zidar, 2006)

Našteta literatura zdaleč ne predstavlja vseh slovenskih kinoloških knjig, kljub temu pa nakazuje dober in vse boljši razvoj pisanih kinoloških virov. Velik delež predstavljajo tudi skripta, ki jih za izobraževanje vodnikov psov objavlja kinološka zveza ali njeni člani. Da bi lažje razumeli pse, njihovo vedenje in šolanje, je leta 2004 izšla tudi knjižica »To, priden!«, ki jo vse več kinoloških društev ponuja v branje svojim tečajnikom.

3.2.2. Razvoj tečajev šolanja psov in izobraževanja strokovnih kadrov

Prvi teoretični in praktični tečaj o vzgoji in šolanju psov (ptičarjev) je marca 1937 za svoje člane organiziral Klub ljubiteljev ptičarjev, udeležilo pa se ga je dvanajst lovcev. Po vojni so leta 1952 tečaje za šolanje psov začeli organizirati v Ljubljani, nato pa so tečaji potekali skoraj vsako leto. (Zidar, 2006) Načrtno delo je kmalu prineslo uspehe in leta 1954 je izpite za lavinske pse opravilo prvih osem psov. (Zidar, 1992b)

Prvo izobraževanje za vodenje tečajev je Klub za vzrejo športnih in službenih psov organiziral leta 1959, da bi usposobil nove ljudi za vodenje tečajev ter utrdil znanje dotedanjih vodij tečajev. Udeležilo se ga je deset vodnikov. (*prav tam*)

Ponovno so tridnevno izobraževanje za vodje tečajev organizirali šele leta 1974, ko so sistematično razčlenili vodenje tečaja in učenje posameznih vaj pretežno v praktični obliki. To je predstavljalo začetek organiziranja kasnejših vsakoletnih tovrstnih tečajev. Naslednje leto je bil tečaj že dvostopenjski in leta 1978 tristopenjski (začetni, nadaljevalni in izpopolnjevalni). Takrat je vodja tečaja M. Zidar poizkusil z analitično metodo preverjanja vsestranskih sposobnosti prihodnjih vodij tečajev. Uporabil je metodo simulacije; vsak kandidat je poizkusno vodil skupino tečajnikov, ki so jo odigrali preostali kandidati, temu pa je sledila podrobna analiza z razpravo. (Zidar, 1991b, str. 20, 21)

Pomemben vpliv na slovensko kinologijo so imeli tudi tečaji reševalnih psov. Prvi lavinski tečaj so organizirali leta 1952 v Tamarju. Prvi tečaj za iskanje ponesrečencev izpod ruševin je Komisija za reševalne pse pri KZS organizirala leta 1976 na Logu pri Ljubljani, prva možnost za sistematično šolanje psov za iskanje v ruševinah pa je ponudila ureditev poligona na Igu pri Ljubljani. Leta 1981 je tako KZS prek Komisije za šolanje reševalnih psov organizirala tečaj, ki je imel dva namena: izuriti vodnike za vodenje tečajev in usposobiti prvo skupino reševalnih psov za akcijo. Tečaj je bil uspešen in kmalu so se v kinoloških društvih Ljubljana,

Krim in Celje začeli društveni tečaji. Leta 1988 je Komisija pripravila obsežen program usposabljanja in ga končala z izpiti. (*Zidar, 2006*)

Aprila 1960 se je v Ljubljani odvijalo prvo predavanje za sodnike in pripravnike, prvi tečaj striženja psov pa je strokovni svet organiziral leta 1978. Udeležilo se ga je 8 lastnikov psov. (*prav tam*)

Prvi seminar o agilityju s predstavitvijo kombinacije preprek in organizacije tekmovanja je potekal marca 1991. Udeležilo se ga je kar 48 slušateljev. Prvi tečaj junior handlinga pa so pripravili leta 1998. (*prav tam*)

Marca 2007 se je prvega seminarja o rally obedienceu, v Sloveniji najnovejše kinološke discipline, udeležilo 48 kinologov iz 26 kinoloških društev ter 9 sodnikov in 4 sodniški pripravniki.

Skozi zgodovino so se razvile različne možnosti šolanja psov v različnih kinoloških disciplinah. Če je bilo šolanje v preteklosti namenjeno lovskim in delovnim psom, vidimo, da je šolanje danes namenjeno prav vsakemu psu. Tudi tistemu, katerega funkcija je delati družbo človeku. Šolanje psov postopno prehaja v zavest lastnikov psov. Četudi je obisk tečajev šolanja psov vse množičnejši, pa je potreben nadaljnji razvoj na tem področju.

3.3. RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV

Začetke šolanja psov, ki je temeljilo na učenju povelji, najdemo v Nemčiji v začetku 20. stoletja. Leta 1909 je Kondrad Most izdal učbenik za potrebe šolanja vojaških in policijskih psov. Njegov način šolanja so že v 30. letih 20. stoletja prevzele evropske policijske in vojaške šole za dresuro psov, kasneje pa se je njegov vpliv prenesel na šolanje službenih pasem. Čeprav se je v tistem času pojavljalo mnogo odkritij, ki so pojasnjevala vedenje živali, jih ljudje, ki so se ukvarjali s šolanjem psov, še niso znali obrniti v korist svoji dejavnosti. (*Mikuž Bračkovič, 2004c, str. 15–16*)

V začetku 20. stoletja je deloval ruski znanstvenik Pavlov, ki je opisal in razložil refleksno delovanje z znanim primerom »psa in zvončka«. Eksperiment je potekal tako, da je pred

vsakim hranjenjem psa zvonil z zvončkom. Slinjenje, ki se pri psu pojavlja kot naravna telesna reakcija ob hranjenju, se je postopoma začelo pojavljati že ob zvonjenju, še preden je pes dobil hrano. Tako je Pavlov razvil teorijo klasičnega pogojevanja, ob čemer zvok zvonca po zadostnih ponovitvah postane pogojni dražljaj, ki izzove pogojno reakcijo – slinjenje. Teorija klasičnega pogojevanja je osnovni model »za učenje vedenj, h katerim psa težko napeljemo. Ko ugotovimo, kateri dražljaj vselej zanesljivo izzove vedenje, ki ga želimo naučiti, pred ta dražljaj dodamo povelje.« (*Zahariaš, 2004, str. 3*) Po zadostnih ponovitvah pogojni dražljaj (povelje) izzove reakcijo brez pomoči primarnega (nepogojnega) dražljaja.

Zakon o posledici, ki določa, da je vsako vedenje pod kontrolo posledice, leta 1911 objavi Thorndike. Njegov zakon učinka (Law of Effect) prikazuje model, v katerem se bo vedenje, ki prinaša pozitivne posledice, ponavljalo pogosteje kot vedenje, ki izzove negativne posledice. Po tem modelu poteka učenje psa kot zagotavljanje primernih posledic (pozitivnih ali negativnih) glede na njegova dejanja. Želena dejanja zato nagradujemo oziroma jim zagotavljamo pozitivno posledico, pri nezaželenih dejanjih pa negativno posledico.

Ameriški znanstvenik in vedenjski psiholog B. F. Skinner razvije teorijo operantnega pogojevanja, pri katerem živali s svojimi dejanji kontrolirajo okolico. Npr. pes pozvoni, da se odprejo vrata. Tako se nauči, da je njegovo dejanje povzročilo odprtje vrat.

Zakonca Breland, Skinnerjeva študenta, sta z nagrajevanjem zelenega vedenja uspela za nastope pripraviti prek 140 živalskih vrst in okoli 150.000 živali. Marion Breland je kot pripomoček pri učenju velikih morskih sesalcev uporabljala pisk piščalke, s katerim je označila pravilno vedenje. Tega sistema se je pri njej naučila tudi Karen Pryor, ki je ustanoviteljica danes priljubljenega učenja s klikerjem, s katerim je utrla pot šolanju psov brez prisile po principu pozitivne podkrepitve. (*Mikuž Bračkovič, 2004c, str. 15–16*)

Načini dela s psi, ki se izogibajo uporabi prisile in kazni in temeljijo na spodbujanju in nagrajevanju vedenja, pridobivajo po vsem svetu čedalje več zagovornikov, saj med skrbniki in psi ustvarjajo močno zaupanje in tesne vezi. Primerni so tako za zahtevno šolanje na vseh področjih kot tudi za množično vzgojo in šolanje psov družabnikov. Kinološka osveščenost skrbnikov psov je danes zelo visoka in mnogi med njimi v odnosih s psi iščejo in pričakujejo predvsem prijetno sožitje, vzajemno spoštovanje in razumevanje, zato vzgoji in šolanju, ki vključujeta prisilo in kaznovanje, odločno nasprotujejo. Neželeno vedenje psov se poskuša spreminjati oziroma odpravljati z različnimi tehnikami, ki izhajajo iz teorije učenja. Res je, da

so mnogi vaditelji postali izvrstni v svojem početju tudi brez formalnega izobraževanja ali preglednega razumevanja procesa učenja. Vse več pa jih spoznava, da jim tudi razumevanje teorije učenja pomaga bolje razumeti vedenje psov in tako bolje načrtovati vzgojo in šolanje psov, tako lastnih kot tudi tistih v tečajih. (*Vzgoja in šolanje psov po načelih ...*, 2004)

4. UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE LASTNIKOV PSOV

Ljudje v svojem življenju sprejemamo različne socialne vloge, ki se med seboj razlikujejo po vsebini, zahtevnosti in odgovornosti ter po stopnji formalnosti (*Ule, 1997, str. 377–385*). Vsaka socialna vloga prinaša s seboj pričakovanja družbe o delovanju osebe, ki se je v dani vlogi znašla. Kot vsaka socialna vloga tudi vloga lastnika psa prinaša s seboj določene zahteve in dolžnosti. V tej vlogi se človek pojavlja v odnosu do psa in hkrati v odnosu do okolja. Vsak lastnik mora svojemu psu zagotoviti primerno oskrbo. Poskrbeti mora ne le za njegovo zdravje, pač pa tudi za primerno socializacijo in šolanje. Le s primerno vzgojenim psom in z veliko odgovornostjo namreč lahko zadovolji pričakovanja in zahteve družbe, v kateri se nestrpnost do psov vse bolj stopnjuje. Za uspešno izpolnjevanje te socialne vloge pa mora posameznik pridobivati različna znanja; tako po vsebini kot po obsegu.

Izobraževanje in učenje lastnikov psov ni zaključena dejavnost. Nenehno se učimo in spoznavamo novosti, pa naj se tega zadevamo ali ne, naj bo ta dejavnost namerna ali nenamerna. Zlasti tisti, ki se odločijo za šolanje psa, kmalu ugotovijo, da bi jim dodatna znanja pri dani dejavnosti še kako koristila. Vsak pes je svoja osebnost, ki se po mnogih značilnostih razlikuje od drugih psov in v skladu s tem zahteva drugačno ravnanje in metode šolanja. To pa za lastnike, ki imajo drugega psa, pogosto predstavlja presenečenje in niso redke »zgodbe« o ubogljivem in poslušnem prejšnjem psu, »s tem so pa take težave«. Prav ta edinstvenost vsakega psa nas sili v spoznavanje in odkrivanje novih metod, načinov in oblik, s katerimi bomo psa pripravili na bivanje v urbanem okolju tako, da ne bo predstavljal obremenitve za lastnika ali druge, živeče v njegovem okolju, in da bomo dosegli sožitje med ljudmi in psi.

4.1. KATERA ZNANJA POTREBUJE LASTNIK PSA?

Učenje in izobraževanje lastnika psa se mora začeti, preden psa pripeljemo domov. Odgovoren nakup psa zahteva sistematičnost pri odločanju. Najprej se je potrebno vprašati o možnostih, ki so na voljo. Premisliti je potrebno o okolju, v katero bomo pripeljali psa, o stroških, ki so povezani z oskrbo psa (hrana, oprema, veterinarski stroški ipd.), o času in naporu, ki sta potrebna za oskrbo in šolanje psa, ter o primernosti bivalnega okolja (zlasti takrat, ko je v gospodinjstvu več ljudi).

Ko so vsi odgovori jasni, je čas za odločanje o pasmi psa. Pri tem je potrebno spoznati zlasti značajske lastnosti in potrebe posamezne pasme. Informacije so lahko dostopne v literaturi, v pasemskih klubih, pri vzrediteljih, koristni pa so tudi pogovori z lastniki izbrane pasme. Tudi odločitev za posvojitev psa iz zavetišča s seboj prinaša potrebe po spoznavanju značilnosti psov iz zavetišča in ravnanja z njimi.

Najtežji del odgovornega nakupa predstavlja iskanje pravega mesta nakupa. Pojav t. i. preprodajalcev psov, ki pse večinoma uvažajo iz tujih držav, ni nikakršna novost. O nevarnostih takšnega nakupa se že nekaj let obvešča v različnih medijih. Kljub temu pa njihov posel še kar cveti. Razlog za to je nepremišljenost mnogih pri nakupu psa, ki pri preprodajalcih dobijo psa zelene pasme od danes na jutri, poleg tega pa so cene mladičev pogosto nižje kot pri vzrediteljih. Neredko pa razliko doplačajo v kratkem času, saj psi pogosto zbolijo, niso pa redki tudi smrtni primeri psov, kupljenih pri preprodajalcih. Tudi to je torej razlog za pridobivanje znanja še pred nakupom psa.

Življenje s psom zahteva poznavanje različnih tem, ki omogočajo razumevanje pasjega vedenja in njegovih dejanj. Pogost primanjkljaj v znanju je pri lastnikih psov mogoče opaziti ravno pri razumevanju telesne govorice psa in razumevanju pasjega načina dojemanja različnih situacij in dejanj. To vodi k napačnim dejanjem v napačnem trenutku in posledično k razvoju ali stopnjevanju neželenega vedenja. Mnogi govorijo o »počlovečevanju« psov kot o vzroku za mnogo problemov, ki se pojavljajo v odnosu med psi in ljudmi. Vsak lastnik bi se moral zato zavedati, kaj pomeni biti vodja svojemu psu. (McConnell, 2002b)

Zlasti če se lastnik odloči, da bo svojega psa šolal, mu bo pri tem koristilo poznavanje teorij učenja, ki bo šolanje olajšalo. Čeprav (zaenkrat) šolanje psov ni obvezno (kinologi in drugi

ljudje pa ga priporočajo), to nikakor ne pomeni, da se lastnik psa pogosto ne srečuje z vprašanji o vedenju, zdravju in drugih vsebinah, ki zadevajo vsakodnevno življenje s psom. Redki so tisti, ki bi pod svojo streho vzeli psa in ne bi slej ko prej naleteli na težavo, katere vzrok izhaja iz nepoznavanja veterine, pasje psihologije ali metod učenja psov. Nekateri ob pojavu problema svojemu psu pripišejo nevzgojenost ali celo nezmožnost razumevanja, neumnost ... So tudi takšni, ki se psa preprosto znebijo, tako ali drugače. Kljub žalosti, prizadetosti in razočaranjem nad takšnimi odločitvami pa v tem delu pozornost posvečam drugim. Tistim, ki se ob pojavu problema zavedo svojega pomanjkljivega znanja in posežejo po različnih oblikah učenja in izobraževanja, da bodo živeli s psom v sožitju, ki bo prinašalo veselje.

Kinološka zveza Slovenije kot krovna kinološka organizacija vključuje v izpit B-BH (tj. izpit za psa spremljevalca s preizkusom obnašanja v urbanem okolju) poleg praktičnega preizkusa iz poslušnosti in vedenja psa v urbanem okolju tudi strokovni izpit za vodnika psa spremljevalca. Ta strokovni izpit vključuje vprašanja iz naslednjih področij:

- organiziranost Kinološke zveze Slovenije,
- anatomija in fiziologija psa,
- prehrana psa,
- zoohigiena,
- bolezni psov. (*Gradivo in ..., 2007*)

V Nemčiji je izvedenska skupina nemške veterinarske zbornice skupaj s kinologi in drugimi strokovnjaki izdelala okvirne smernice o potrebnem temeljnem znanju o psih. Pri tem poudarjajo kot najpomembnejši del ravno teoretični del, ki naj bi ga vsak skrbnik psa opravil enkrat v življenju. Teoretični del obsega: etologijo psa (socialno vedenje, sporazumevanje psov med seboj ter sporazumevanje med ljudmi in psi); vzgojo ljudi; šolanje psov; psihologijo; strah in agresijo psov; prvo pomoč za žrtve poškodb pri psih in ljudeh; temeljna znanja o pasjih boleznih in cepljenju ter poznavanje zakonodaje, ki ureja to področje. Kot omenjeno, bi ta izpit opravljal skrbnik enkrat v življenju, z vsakim naslednjim psom pa bi moral opraviti tudi praktični del preizkusa, ki se osredotoča na zmožnosti skrbnika, da lahko vpliva na vedenje psa, in na vaje poslušnosti. (*Mikuž Bračkovič, 2004b, str. 15*)

Znanje, ki ga lastnik psa »potrebuje«, je torej precej obširno in zajema širok spekter različnih vsebin, zato si oglejmo glavne nosilce kinološkega znanja oziroma kje lahko lastnik psa najde znanje, ki ga potrebuje.

4.2. VIRE KINOLOŠKEGA ZNANJA NAJDEMO NA MNOGO MESTIH

Znanje in informacije, ki koristijo lastniku psa v njegovem vsakodnevnem sobivanju z živaljo, se pojavljajo na mnogo mestih. V nadaljevanju predstavljam nekaj obsežnejših in močnejših virov, kot so literatura, internet, vzreditelji in tečaji pasjih šol. Poleg njih pa tudi tri projekte, ki pomembno prispevajo k razvoju osveščenosti vseh ljudi, ki sobivajo v okolju, v katerem število psov hitro narašča. Poleg podrobneje opisanih virov in možnosti pridobivanja kinoloških znanj pa so seveda tudi mnoge druge. Na primer televizijske in radijske oddaje, seminarji, ki jih prirejajo pasemska društva (med dejavnejšimi je Društvo ljubiteljev in vzrediteljev kraških ovčarjev Slovenije), akcije društev za zaščito živali, vse odmevnejša pa postajajo tudi zavetišča za živali, ki z žalostnimi zgodbami zavrženih psov trkajo na vest ljudi.

4.2.1. Literatura

Knjižnice in knjigarne so danes bogato založene s knjigami s področja kinologije. Mnogo je priročnikov, ki vsebujejo navodila in napotke, kako ravnati s psom od dneva, ko ga kot mladička prinesemo domov pa do njegove odraslosti in starosti. Takšni priročniki vsebujejo različne napotke, kako psička naučiti sobne čistoče, različnih osnovnih povelj (sedi, prostor, tačko ipd.), mnoge pa vsebujejo tudi poglavja o fizičnem in psihičnem razvoju in ustroju psa, o anatomiji in osnovah veterine ter prve pomoči psu.

Poleg priročnikov so se pred leti na trgu pojavljale različne knjige o psih z opisom različnih pasem psov, ki jih je človek vzredil za različne namene. Marsikatero napačno predstavo o določeni pasmi pa človek lahko dobi ravno zaradi takšnih »enciklopedij«. Kot trdi tudi Metoda Mikuž Bračkovič v enem svojih prispevkov v reviji *Moj pes*, nam takšna literatura ne bo v pomoč, če iščemo nasvet, »saj jo moramo znati brati. Če piše, da je pes določene pasme 'živahen', to v resnici lahko pomeni, da je tako poln energije, da je ne more 'pokuriti' v povprečni družini. Če piše, da je dober čuvaj, moramo brati, da je lahko napadalen; pasme, ki so 'nezaupljive do tujcev', so lahko v resnici popadljive ...« (*Mikuž Bračkovič, 2004a, str. 8*)

V zadnjem času so vse pogostejše knjige, ki opisujejo in pojasnjujejo pasjo govorico in pomen njenega razumevanja za lastnika. Poleg teh pa tržišče vse bolj preplavljajo tudi knjige o šolanju psov, ki temelji na pozitivni motivaciji. Te knjige za lažje razumevanje omenjene »pozitivne metode« pogosto razlagajo različne teorije učenja (zlasti pogojevanje), ki predstavljajo osnovo, na kateri so se razvile novejšie metode šolanja psov.

Poleg najrazličnejših knjig s kinološko tematiko v Sloveniji izhajajo tudi kinološke revije. Med njimi sta najbolj poznani Moj pes in Kinolog, ki ga kot svoje uradno glasilo izdaja Kinološka zveza Slovenije in prek njega obvešča svoje člane in zainteresirano javnost o pasemski vzreji, kinoloških prireditvah in objavlja prispevke z različnih kinoloških področij. Obe reviji ponujata mnogo uporabnih, zanimivih in aktualnih prispevkov o različnih temah, ki zadevajo vsakodnevno življenje s psom. Prispevki obravnavajo vzgojo in šolanje psov, zdravje psov, različne aktualne teme (npr. v poletnih mesecih o ravnanju in potrebah psa poleti), predstavitve različnih pasem ipd. Prispevki v omenjenih revijah so dovolj obsežni in strokovni, da bralcu ponujajo veliko potrebnih informacij za življenje s psom.

4.2.2. Vzreditelji

Vzreditelji predstavljajo za mnogo ljudi, ki se odločijo za nakup psa, prvi stik z življenjem s psom, zato nosijo del odgovornosti za prihodnost in uspešno sobivanje med psi in ljudmi. Vendar pa je tudi tu potrebno veliko opazovanja, pazljivosti in kritičnosti. Med ljudmi namreč najdemo različne vzgibe za vzrejo, različno pa je tudi njihovo znanje. Nekateri se vzreje lotijo izključno iz poslovnih namer. Pri tem je pomemben izključno dobiček, ne pa usoda psičkov ter njihovih prihodnjih skrbnikov. Drugi še vedno verjamejo, da psica enkrat v življenju mora imeti leglo. Posledica takšnega neznanja je prepogosto nenačrtovano leglo, katerega mladiči pogosto zaidejo v roke ljudi, ki so na kinološkem področju izobraženi toliko ali celo manj kot »vzreditelj«. Usoda teh psičkov pa še zdaleč ni najhujša. (*Zahariaš, 2004a*)

Seveda pa je tu tudi tretja vrsta vzrediteljev. To so vzreditelji v pravem pomenu besede, vzreditelji, ki se »postavljajo s celovitim kinološkim znanjem in s spoštljivim odnosom do živali in ljudi.« Pri njih so mladički izpostavljeni pravilni in primerni skrbi. Pravi vzreditelji novim skrbnikom pomagajo izbrati pravega psa glede na osebnostne lastnosti psa in želje, pričakovanja ter način življenja novega pasjega skrbnika. Z njimi ostanejo v stiku in so pripravljeni svetovati pri različnih vprašanjih, ki se skrbniku pojavljajo skozi vse pasje življenje. (*prav tam*)

4.2.3. Internet

Na spletu najdemo mnogo kinološko obarvanih tematik. Ker pa je internet dostopen vsem, tako poštenim ljudem kot tistim z nečastnimi nameni, se je vselej potrebno zadevati, da informacijam, ki jih najdemo na spletnih straneh, ne gre verjeti na prvo roko in s polno mero zaupanja.

Na spletu poleg resnih in zavzetih vzrediteljev, katerih namen je v resnici dober (tako za »njihovo« pasmo kot za prihodnje lastnike psov oglaševalčeve vzreje), se pojavlja tudi veliko zaslužkarjev in preprodajalcev psov, ki se na prihodnost novega lastnika in prodanega psa ne ozirajo. Zato je za prihodnjega lastnika psa pomembno, da je »iskanje po spletu le prvi in informativni, nikakor pa ne edini in odločilni korak, ki nove skrbnike vodi pri izbiri primernega kosmatinca«. (Zahariaš, 2006, str. 6)

Mnogo lastnikov psov se ob pojavu problema s psom, vedenjskega ali zdravstvenega, najprej obrne na internet in informacije, ki jih lahko najdejo na forumih. S tem načeloma ni nič narobe. Nobena informacija ne more škodovati, toda le če smo sposobni oceniti njeno realno vrednost. Ravno to pa v množici informacij na spletu včasih ni lahko delo. Še zlasti se je potrebno zavedati, da imajo tudi kakovostne informacije svojo ceno. (Zahariaš, 2006, str. 6)

Ima pa splet poleg svoje slabe strani – nezanesljivosti – s kinološkega pogleda tudi mnoge pozitivne strani. Na forumih se razvijajo najrazličnejše debate o širokem spektru kinoloških vsebin, med katerimi lahko najdemo tudi dobre informacije. Dober vpliv vidim zlasti v združevanju ljubiteljev psov v temah o šolanju, ki pritegne marsikoga k temu, da tudi sam poskuša svojega psa naučiti nekaj, kar znajo drugi. Vsak poskus učenja in vsaka minuta, ki jo lastnik posveti ukvarjanju s psom, namreč vpliva na boljše poznavanje in zavedanje o potrebi po učenju in raziskovanju, da bomo vse uspešnejši v socialni vlogi lastnika psa.

4.2.4. Pobuda Mestne občine Ljubljana

Mestna občina Ljubljana je skupaj s Turistično zvezo letos že drugič organizirala akcijo pobiranja pasjih iztrebkov. V okviru te akcije sta izšli tudi dve brošuri. Brošura iz leta 2006 z naslovom »Za varnejše sožitje« opisuje (tudi na otroku razumljiv način), kako naj se posameznik vede ob srečanju s psom. Letošnja zgibanka pa nosi naslov »Odgovorno lastništvo« in se dotika različnih vsebin, ki zadevajo odgovorno lastništvo.

4.2.5. Projekti, namenjeni in prilagojeni otrokom v vrtcih in osnovnih šolah

4.2.5.1. Projekt »Učna ura brez strahu pred psom«

Da mora biti pes v urbanem okolju do otrok prijazen, da nanje ne sme renčati, jih oblajati ali celo popasti, je splošno znano dejstvo, vendar pogosto pozabljamo, da mora biti tudi otrok prijazen do psa, še zlasti do domačega psa. Tu pa najpomembnejšo vlogo igrajo starši. Oni so tisti, ki »odredijo osnovni odnos psa do otroka in otroka do psa. Gre za sočasno vzgojo otroka in psa. Starši otroku predstavijo, kaj lahko s psom počne, da bo to oba zabavalo, psu pa postavijo meje, da bosta oba varna, tudi kadar bosta sama. Pomembno je, da se otrok najprej nauči pasje telesne govorice, da bo prepoznal početje psa.« (Kralj, 2004)

Ravno to je spodbudilo nekatere vodnike psov k izvajanju »Učne ure brez strahu pred psom«. Projekt je Katja Skulj, dr. vet. med., povzela po vzoru avstrijskega Inštituta za interdisciplinarno raziskovanje odnosa med človekom in živaljo – IEMT (Institut für interdisziplinäre Erforschung der Mensch-Tier-Beziehung).

Učna ura je bila prvotno namenjena učencem 3. in 4. razreda osnovne šole, njeni cilji pa so:

- a) prek praktičnih prikazov otroke naučiti pravilnega ravnanja s tujim psom (ob prisotnosti psa pokazati, kaj vse se lahko zgodi, ko človek sreča psa, in da vsi psi niso prijazni);
- b) otrokom prikazati in razložiti naslednje tematike:
  - različne »poklice« psov,
  - čutila in sposobnosti psa,
  - obnašanje psa,
  - pravilna nega, prehrana, vzgoja in namestitvev.

Društvo za odgovoren odnos do malih živali je poskrbelo tudi za knjižico »Pes – tvoj prijatelj«, v kateri je opisanih 10 pravil, ki naj bi se jih otroci držali ob srečanju s psom, da bi bilo to srečanje varno.

Z organizacijo seminarjev o določenih tematskih sklopih poskuša Komisija otrok in pes pri KZS v ljudeh vzbuditi zanimanje za delo z otroki. Tako se je prvi seminar iz sklopa »Brez strahu pred psom« odvil tudi za člane kinoloških društev in pasemskih klubov, za predstavnike ljubljanskih osnovnih šol in nekaterih vrtcev. (Fon Zidar, 2006)

4.2.5.2. Projekt »Modri pes«

Projekt »Modri pes 2006/2007« poteka v okviru programa »Skriti zaklad« Ministrstva za šolstvo in šport. Ta poteka od leta 2002 in je namenjen sofinanciranju različnih kategorij projektov, ki jih izvajajo ustanove s področja vzgoje in izobraževanja na douniverzitetni ravni.

Projekt »Modri pes« vključuje računalniško predstavitev z naslovom »Modro ravnanje – varno sožitje«, namenjeno otrokom v vrtcih in prvi triadi osnovne šole. Predstavitev je izdelana v dveh delih. S pomočjo animiranih ilustracij otrokom v prvem delu predstavi »pasjo govorico« in osnovna pravila varnega vedenja ob psih, v drugem delu pa opozori na potencialno nevarne situacije, ko naj bi se otroci ognili psom. Svetuje tudi, kako naj ravnajo, če jih pes ogroža ali napade. Sestavni del projekta so tudi podrobnejša pojasnila izvajalcem učne ure, zgibanki »Za varnejše sožitje« in »Odgovoren skrbnik – varno sožitje«, namizna družabna igra z vprašanji o vedenju psov in ob psih ter kratka zgodbica in ročne lutke, ki pomagajo učitelju zgodbico oživiti.

4.2.6. Kinološka društva ter pasemski klubi in društva

Poleg naštetih nosilcev kinoloških znanj pa so gotovo eden trdnejših in pomembnejših kinološka društva in druge pasje šole, ki organizirajo tečaje šolanja psov na različnih stopnjah: od vzgoje mladega psa, male in osnovne šole za pse do nadaljnjih oblik šolanja, kot so agility, rally obedience, šolanje reševalnih psov, obrambe ipd.

Če se ustavimo pri osnovnih stopnjah tečajev, ki so najštevilčnejše obiskani, ugotovimo, da tečaj poteka običajno enkrat ali dvakrat tedensko, kar pa še zdaleč ni dovolj za uspešno pripravo na izpit za psa spremljevalca. Od skrbnikov, ki se odločijo s svojim štirinožcem obiskovati tečaj pasje šole, se pričakuje vsakodnevno delo doma, na sprehodu v mestu, travnikih, skratka tudi takrat, ko niso na šolskem vadišču.

Pomembno vlogo imajo tudi pasemski klubi, ki poleg srečanj svojih članov, ki ponujajo ogromno priložnostnega učenja, organizirajo tudi različna predavanja in seminarje, običajno namenjena spoznavanju posamezne pasme in njenih značilnosti.

Viri kinoloških informacij so torej neizmerni. Prav vsak lastnik psa se lahko v vsakem trenutku zateče po potrebne informacije na internet, v knjižnico, bližnje kinološko društvo ali veterinarsko ustanovo. Dober vir informacij so tudi izkušeni lastniki psov, ki so si potrebno

znanje in izkušnje že nabrali. Previdnost in preudarnost pri pridobivanju novih informacij nikoli ni odveč, še zlasti če informacije iščemo na internetu. Vsako vprašanje lahko dobi več različnih odgovorov, zato mora človek z lastno preudarnostjo izbrati med poplavo informacij tiste, ki mu bodo koristile.

Tudi televizija, radio in dnevno časopisje objavljajo prispevke o psih, vendar pa bi bila njihova vloga pri osveščanju javnosti veliko večja, če bi strokovne prispevke objavljali bolj sistematično in redno. Namesto tega pa so psi za medije zanimivi predvsem takrat, kadar povzročajo težave. Prispevki se pre pogosto osredotočajo na neljube dogodke ob napadih psov na ljudi in pri tem izgubljajo svojo informativno in izobraževalno priložnost. Posledično javnost razvija vse bolj negativno mišljenje o psih.

4.3. OBLIKE IN METODE UČENJA IN IZOBRAŽEVANJA LASTNIKOV PSOV

4.3.1. Neformalno izobraževanje

Učenje in izobraževanje lastnikov psov uvrščam v neformalno izobraževanje, torej tisto, »pri katerem ne gre za pridobitev javno veljavne stopnje izobrazbe ali kvalifikacije in se zato ne zahteva verifikacija izobraževanja z uradnim potrdilom o javni veljavnosti izobraževanja«. (*Jelenc v: Jelenc, 1996, str. 14*) Znotraj tega pa v neformalno splošno izobraževanje za lastni osebni ali osebnostni razvoj – nekateri se s psi ukvarjamo sicer ljubiteljsko, pa vendar v mislih prestopamo meje hobija, zato nam pridobivanje novega znanja pomeni osebni in osebnosti razvoj, saj na področju, ki nam je neizmerno blizu, rastemo in se nenehno izpopolnjujemo – in izobraževanje za družbene vloge. Zakaj slednje? Ko se odločimo za nakup psa, s tem sprejmemo novo socialno vlogo – postanemo lastnik oz. skrbnik psa. Kot druge socialne vloge nam tudi ta prinaša dolžnosti, ki jih moramo izpolniti: živali smo (po zakonu) dolžni nuditi življenje brez trpljenja, okolici dolgujemo, da bo naš pes vzgojen primerno za bivanje v urbanem okolju, in sebi dolgujemo vzgojiti psa tako, da nam ne bo predstavljal odvečne obveznosti in da nam ne bo predstavljal ovire v vsakdanu.

Različne organizacije razumejo neformalno izobraževanje zelo različno, povezano z njihovim načinom dela in z njihovimi izkušnjami. Tako nekateri k neformalnemu izobraževanju prištevajo le namensko, načrtovano učenje z vnaprej določenimi cilji, drugi pa te vrste

izobraževanja niti ne razlikujejo od priložnostnega učenja, ki označuje učenje posameznika v vseh življenjskih situacijah – zavedno ali nezavedno. (Cepin 2005, str. 27)

Značilnosti neformalnega izobraževanja lahko strnemo v naslednje elemente:

- poteka v organizirani ali polorganizirani obliki,
- prisotna je prostovoljna narava izobraževanja,
- izobraževalne metode so neklasične in inovativne,
- priznanja (verifikacije) neformalnega izobraževanja so javno neveljavna,
- izvajalci so organizacije civilne družbe, podjetja in druge skupine. (Cepin 2005, str. 28)

»Neformalno izobraževanje odraslih so razne vrste izobraževanja odraslih, ki ne potekajo po običajni poti formalnega šolskega dela, pouka z neposrednim osebnim stikom z učenci, ampak po raznih drugih, manj formalnih poteh ... Ponekod si odrasli sami razporejajo čas, ritem in obseg učenja, ustanova jim pri tem daje možnost izbiranja, seveda pa to ne sme prekoračiti okvirnih norm. Učijo se po vnaprej določenem programu. Snov morajo obvladati v določenem terminu do izpitnega roka«. (Krajnc 1979, str. 77)

»Med neformalno izobraževanje uvrščamo vse tiste dejavnosti, ki so namerne, imajo začrtane cilje, po navadi tudi izbrane vsebine z nekega področja ali spretnosti, ki naj jih oblikujejo udeleženci. Neformalno izobraževanje se hitro odziva na potrebe ljudi, a ne daje formalnih nazivov. Neformalno izobraževanje je organizirano, navadno poteka v krajših časovnih obdobjih, npr. tečaj.« (Ličen 2006, str. 150)

Funkcije neformalnega izobraževanja odraslih

Neformalno splošno izobraževanje ima predvsem naslednje funkcije:

- spodbujanje množičnega izobraževanja,
- povečanje povpraševanja po izobraževanju,
- preseganje socialnih neenakosti,
- razvijanje ustreznega socialnega in družbenega okolja,
- izenačevanje možnosti za prevzemanje delovnih in družbenih vlog,
- sposobnosti prilagajanja delovnim in družbenim spremembam,

- višja kakovost življenja,
- izboljšanje učnih navad in zmogljivosti ljudi,
- razvijanje družbe učenja,
- učenje in izobraževanje za osebni razvoj,
- spodbujanje ustvarjalnosti,
- vpliva na nastajanje novih znanj. (*Drofenik 1991, str. 10*)

Kot organizirano neformalno izobraževanje lahko v kinologiji najdemo tečaje šolanja psov, ki jih organizirajo kinološka društva, pasemski klubi in pasje šole. Prav tako so vse pogostejši seminarji o različnih kinoloških tematikah, ki potekajo priložnostno in so namenjene članom ali širši množici.

4.3.2. Organizirano samostojno učenje (samoizobraževanje)

Samoizobraževanje odraslih je »temeljni način organiziranosti neformalnega izobraževanja odraslih«. (*Jelenc 1992, str. 281*)

Savičević (v Jelenc, 1992, str. 25) definira samoizobraževanje kot »namensko in sistematično dejavnost posameznika, usmerjeno k njem samemu, da bi pridobil novo znanje, odstranil svojo pomanjkljivost in si izoblikoval zaželene lastnosti, upoštevajoč tako družbene kot njegove lastne potrebe«.

Jelenc pa trdi, da v resnici ni nujno, da je samoizobraževanje dejavnost, ki jo regulira človek sam, saj ločimo povsem samostojno učenje ali izobraževanje in usmerjeno samostojno učenje ali izobraževanje. To je lahko v celoti ali pa deloma načrtovano ali usmerjeno s strani institucij, posameznikov ali neživih virov. (*prav tam, str. 26*)

Krajnčeva (*prav tam, str. 26–27*) v razčlenitvi vrst izobraževanja glede na to, kdo vodi posamezne faze izobraževalnega procesa, ugotavlja, da:

- pri samoizobraževanju vse faze vodi učenec sam;
- pri usmerjenem samoizobraževanju učenec samostojno izvaja vse faze, dobiva pa pomoč pri postavljanju etapnih ciljev, načrtovanju programa, spremljanju, nadzoru in vrednotenju;

